

DE GENERATIE VAN STRAKS hoe helpen we hun vaardigheden versterken & het complexe te omarmen

Prof. Peter Adriaenssens
Jeugdpsychiatrie UZ KU Leuven
2023

1

OPVOEDEN VANDAAG: MEER EN HARDER WERKEN

- **ouders besteden meer tijd en geld aan hun gezin dan eerdere generaties**
- **werkende moeders besteden evenveel tijd aan hun kinderen als thuiswerkende moeders in de jaren 70**
- **ouders voelen meer druk om het goed te doen dan vroeger**
- **2/3 ouders vinden het zwaarder dan ze gedacht hadden, 1/4 vindt het veel zwaarder**

2

EFFECT VAN DE INVASIE VAN PSY-TAAL...

Negen op de tien huisartsen voelt geregeld druk van ouders en school om kinderen door te verwijzen voor een ADHD-diagnose, terwijl de huisartsen dat zelf niet nodig vinden. Ook zwicht 34 procent wel eens voor de druk van ouders en 17 procent voor de druk vanuit scholen om medicijnen voor te schrijven. Dat blijkt uit onderzoek van het UMC Groningen en jeugdzorginstelling Accare.

13/05/2024

3

ACTUELE TENDENSEN

(Bruffaerts, 2011, 2023; Carliner, 2017)

- **WE ZIEN VOORAL BIJ JONGEREN EEN DUIDELIJKE TOENAME VAN EEN NIEUW SOORT STOORNISSEN MET EXTERNALISEREND GEDRAG:**

- ADHD
- 'BINGE' gedrag (ZOWEL ETEN ALS DRINKEN EN SNUIVEN)
- ZELFVERWONDING
- SUÏCIDALITEIT NEEMT TOE:

DAT WIL ZEGGEN: HET AANTAL JONGE MENSEN DAT AANGEEFT WEL
EENS AAN DENKEN ZELFMOORD TE

MAAR SUÏCIDE ZELF NEEMT NIET TOE.

- **ECHTER: WE METEN MEER DINGEN DAN VROEGER EN ZIEN DUS MEER PROBLEMEN.**

4

ACTUELE TENDENSEN

- **DE STELLING DAT WE ALMAAR ANGSTIGER EN DEPRESSIEVER WORDEN MOET WORDEN BEOORDEELD ALS:**

ONWAAR.

DE CIJFERS.....STIJGEN NIET

- **HET AANTAL MENSEN MET MENTALE PROBLEMEN NEEMT WEL TOE, WERELDWIJD**

maar: DAT IS DEMOGRAFIE

5

ZOVEEL SPEELT MEE

Genetische factoren

Voorbeelden:

- Hyperactiviteit
- Lage intelligentie
- Moeilijk temperament
- Verwerking sociale informatieprocessen

6

ZOVEEL SPEELT MEE

De neurobiologische factoren

- zoals problemen met de verwerking van signalen van afkeuring/straf en signalen van beloning of goedkeuring
- problemen in de hormoonhuishouding (cortisol, testosteron)
- zwakker ontwikkelde emotieregulatie (in het bijzonder de regulatie of controle van boosheid)
- zwakke taalontwikkeling en een achterstand in de ontwikkeling van de executieve functies

7

EXECUTIEVE FUNCTIE ONTWIKKELING

- WERKGEHEUGEN
- EMOTIEREGULATIE
- AANDACHT HOUDEN
- PLANNING EN ORGANISATIE
- RESPONSINHIBITIE
- COGNITIEF FLEXIEBEL
- METACOGNITIE

8

ZOVEEL SPEELT MEE DE MEEST VOORKOMENDE COMORBIDE STOORNISSEN

- DE AANDACHTSTEKORT/ HYPERACTIVITEITSSTOORNIS (ADHD) (ADD)
- ANGSTSTOORNISSEN (WAARONDER DE SEPARATIESTOORNIS, SOCIALE ANGSTSTOORNIS EN GEGENERALISEERDE ANGSTSTOORNIS)
- HECHTINGSDEFICITS EN -STOORNISSEN

9

ZOVEEL SPEELT MEE

Onmiddellijke context factoren:

- Modelling ouders als voorbeeldfiguren
- Psychiatrische problemen ouders
- Slechte kwaliteit relatie ouders
- Gebrekkig toezicht/onvoldoende disciplineren
- Non-responsiviteit en insensiviteit
- “dwingend gezinsproces”

10

ZOVEEL SPEELT MEE

Context die eerder bombardeert dan steunt

- alcohol- en drugsmisbruik door de ouders
- relatieproblemen tussen de ouders
- crimineel gedrag van de ouders
- ongunstige buurt
- een lage sociaal-economische status van het gezin
- stress door materiële problemen
- psychiatrische problemen bij de ouders
- kindermishandeling
- pesten
- vrienden met probleem gedrag
- ouders agressief en niet consequent als een kind zich dwingend gedraagt

11

Wat is er aan de hand met deze jongere ?
Een complexe som

12

ER ZIJN PLUSPUNTEN DIT DECENNIUM

- HET JONGE KIND KRIJGT VEEL MEER AANDACHT
- HECHTING WERD EEN KERNBEGRIIP
- IN DE OUDER-KIND HECHTING LIGT EEN BASIS VOOR VERBONDENHEID AAN FAMILIE, ONDERWIJS, GEMEENSCHAP

13

NIET VERRASSEND DAT ER MEER VRAGEN ZIJN

- DE OPVOEDSTIJL VERANDERDE
- OUDERS PRATEN MEER, WAT POSITIEF IS, MAAR STELLEN MOEILIJKE GRENZEN
 - KINDEREN KRIJGEN IS EEN BEWUSTE KEUZE GEWORDEN, OUDERS VINDEN DAT HET LEUK EN GEWELDIG MOET ZIJN, EN VINDEN HET LASTIG NEE TE ZEGGEN
 - DE KEUZES ZIJN ENORM TOEGENOMEN. VROEGER GINGEN ALLE GEZINSLEDEN NAAR DEZELFDE SCHOOL, ER STOND VEEL VAST WAARBIJ JE HOORDE EN WAT JE LATER GING DOEN
 - NA OVERBESCHERMDE KINDERTIJD WAAR OUDERS ZOVEEL MOGELIJK HOBBELS WEGNEMEN:
- ZIJN TIENERS MINDER/NIET BESTAND TEGEN DE
TSUNAMI VAN VRIJHEID DIE OP HUN AFKOMT ?

14

Minder gevoeligheid voor opleidingsniveau

- Een groeiende groep jongeren haalt een lagere opleiding dan hun ouders
- Steeds meer jongeren komen lager uit op de maatschappelijke ladder dan hun ouders. „Ze bereiken een minder goede positie op de arbeidsmarkt en daardoor minder status en inkomen.”

Maarten Wolbers, hoogleraar onderzoek van onderwijs aan de Radboud Universiteit Nijmegen, 2022

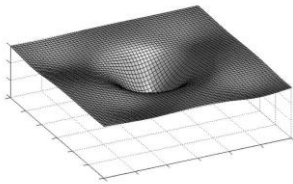
15

EVOLUTIES IN OPVOEDEN LAATSTE 10 JAAR

- EN OOK: DE TOENEMENDE MEDICALISERING: EEN DOORGESCHOTEN CULTUUR VAN MAAKBAARHEID
- ipv TE ZEGGEN: 'DIE VAN MIJ ZIJN OOK WEL EENS LASTIG', ZEGT MEN: 'MISSCHIEN MOET JE DIE EENS LATEN TESTEN'

16

TE VAAK ZOEKTOCHT NAAR 'DE' DIAGNOSE

HET INSCHAKELLEN VAN PROFESSIONELE HULP IS NORMALER AAN HET WORDEN
DAN INSCHAKELLEN VAN FAMILIE EN VRIENDEN

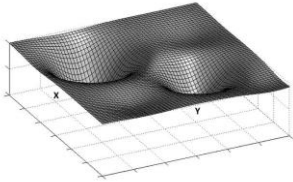
17

RISICO

**ouders en kind vaak
gevangen
in een beeld**

18

VAN ZIJN NAAR WORDEN

19

EVOLUTIES IN OPVOEDEN LAATSTE 10 JAAR

DUS:

- POSITIEF DAT WE ZOVEEL MEER EN BREDER PRATEN MET KINDEREN EN JONGEREN
- ER IS MEER AANDACHT NODIG VOOR GRENZEN
- EN WE MOETEN MEER GEWICHT ZETTEN OP HET BELANG VAN HET NIET-PERFECTE

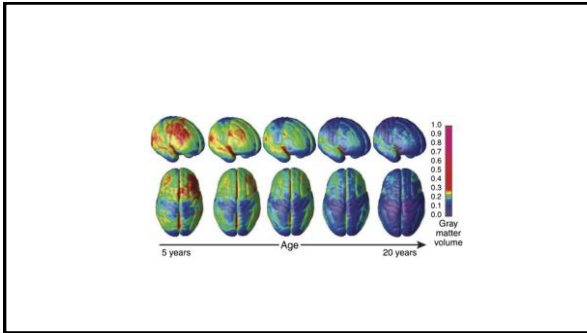
20

DE ONDERBOUW VAN ALLES:

HET VERHAAL VAN ONTWIKKELING MOET CENTRAAL STAAN

En dus niet: ... wij moeten...het gedrag van uw kind is niet...

21

22

23

NEURODIVERSITEIT

- JE MOET DENKEN AAN ADHD, ADD, ASS, HOOGSENSIVITEIT, DYSLEXIE en HOOGBEGAAFDHEID
- HET ERKENNEN VAN NEURODIVERSITEIT BETEKENT DAT ER GEEN 'NORMALE' OF 'JUISTE' MANIER VAN DENKEN OF ZIJN IS, MAAR DAT NEUROLOGISCHE CONDITIES ZOALS AUTISME, ADHD, DYSLEXIE MOETEN GEZIEN WORDEN ALS VARIATIES VAN HET BREIN, VEEL VAKER IS HET DAT DAN STOORNISSEN DIE VERHOLPEN MOETEN WORDEN.

24

Neurodiversiteit als paradigma, kritische lens, referentiekader in onderzoek en praktijk

Stoornis-paradigma

- set van deficits om te remediëren
- symptomen inherent aan individu
- professionele expertise

Neurodiversiteits-paradigma

- expressie van neurodiversiteit, te accepteren en accommoderen
- problemen ontstaan in interactie met sociale en maatschappelijke context
- ervaringskennis als complementaire vorm van expertise

25

DE 'NIEUWE' TIENER

- DE ONTWIKKELING MAAKT DE OMGANG MET ZOVEEL VRIJHEID TOT EEN ECHTE UITDAGING

•WORDT GECONFRONTEERD MET FALENDE WERELDORDE

26

EEN COMPLEXE TIJD BEUKT IN OP COMPLEXE ONTWIKKELING

27

INSTABILITEIT

is waar de jonge generatie
aan moet wennen

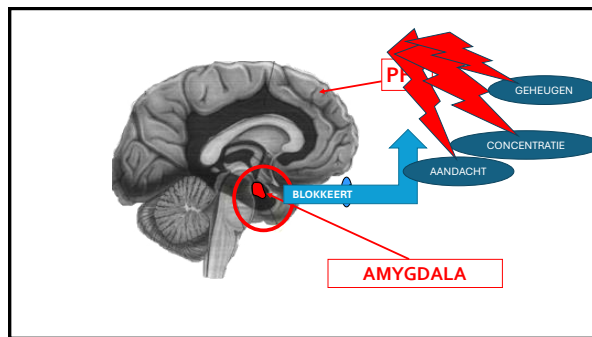
HET RUWE VAN DE WERELD
IS HUN VEEL MEER EIGEN

28

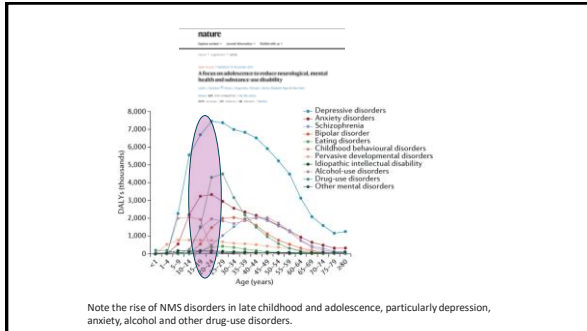
VANDAAG....

- STRESS REGULATIESYSTEMEN ONDER DRUK
- KWETSBAARHEID NEEMT TOE
- HYPERPRIKKELING VAN DE EMOZONES IN HET PUBERBREIN

29

30

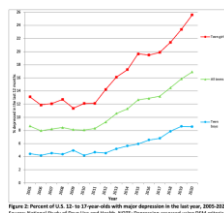
31

DE 'NIEUWE' TIENER

- DE ONTWIKKELING MAAKT DE OMGANG MET ZOVEEL VRIJHEID TOT EEN ECHTE UITDAGING
- WORDT GECONFRONTED MET FALENDE WERELDDORDE
- VOOR EN NA SOCIALE MEDIA EN INTERNET

32

April 2022

33

SOCIALE MEDIA

- VERANDEREN DE RELATIE MET MET PORNO EN SEKSUEEL GEDRAG
 - 60% MEISJES EN 80% JONGENS VAN 14 ZAGEN PORNO
- EXPLOSIE VAN CRIMINELE PORNO: KINDERPORNO, DARK NET, CONTACTPOGINGEN
- SEXTING (met suïcidegedrag nadien)
- PESTEN: TOT 20% IN LAATSTE MAAND

34

'GOSSIP GIRL'-PESTERIJEN

- **RODDELKANALEN OP TIKTOK SCHIETEN ALS PADDENSTOELEN UIT DE GROND, IN NAVOLGING VAN DE POPULAIRE SERIE GOSSIP GIRL TE ZIEN OP NETFLIX.**
- DE BERICHTEN OP DE RODDELACCOUNTS GAAN VEELAL OVER RUZIES, DRUGS EN SEKS.
- GEVOLGEN: SUÏCIDAAL REAGEREN, SCHOOLVERMIJDING...
- HET SPEELT INMIDDELS OP SCHOLEN IN VLAANDEREN EN HEEL NEDERLAND

35

Sociale media, Gamen, Alcoholmisbruik, Roekeloos gedrag en foute vrienden

- ZOU ONDER MEER KOMEN DOOR VERHOOGDE ACTIVITEIT IN HET *CORPUS STRIATUM*, DAT REAGEERT BIJ JONGEREN STERKER OP HET ONTVANGEN VAN BELONINGEN
- ZO BLEEK EERDER BIJVOORBEELD AL DAT HET GEBRUIK VAN DRUGS OF ALCOHOL IN DE TIENERJAREN GELINKT IS AAN EEN STERKE ACTIVATIE IN HET BELONINGSSYSTEEM IN DE HERSENEN.

36

Zuckerberg biedt excuses aan voor schade kinderen door sociale media: 'Spijt me voor alles wat jullie hebben meegemaakt' 01/02/2024

37

PRATEN WE ELKAAR ZIEK?
DE ZIEKTE THERAPEUTENTAAL EN
STOORNISTAAL

**Zeg het me, Tiktok,
heb ik ADHD?**

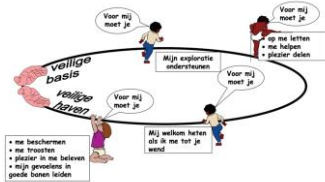
38

IS ER EEN MEDICIJN?

HET BEGINT BIJ GEHECHTHEID

39

Cooper, G., Hoffman, K., Marvin, R.S. & Powell, B. (2002) (vertaald door Schuengel, C.)

40

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat ongeveer 62% van alle thuiswonende kinderen een veilige hechtingsrelatie opbouwt met zijn ouders. Voor 38% geldt dat dus niet.

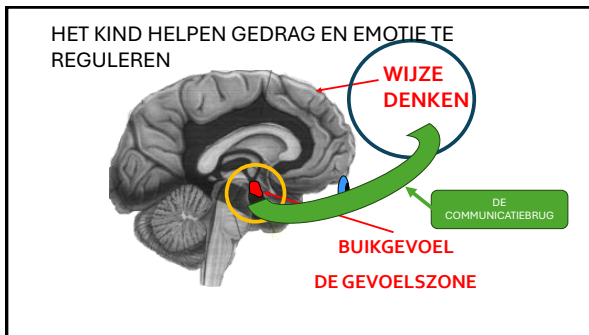
41

Gevolgen van onveilige hechting

- Het kind ontwikkelt geen vertrouwen in anderen en in zichzelf.
- Het kind exploreert zijn omgeving minder (en leert dus minder).
- Het kind krijgt problemen met gezagsaanvaarding.
- Het kind kan zelfs problemen met zijn fysisch welzijn krijgen.
- Het kind snapt de sociale regels niet, het gedrag wijkt af. Het kind voelt niet aan "wat kan" en wat niet.
- Het kind heeft weinig innerlijke structuur.

© Peter Adriaenssens - Bongershoff & Lambregts

42

43

44

45
